

K novým heraldickým známkám

Dne 26. března se konala ve Svazu novinářů tisková beseda o nové devítikorunové výplatní známce a o šesti nových známkách se znaky měst. O první známce, jejímž autorem je grafik J. Lukavský, lze říci, že patří do řady málo zdařilých československých známek. Představuje štít chalupy na Turnovsku, je však smutně šedá, a krása našich staveb je jí velmi vzdálená. Vzpomínám si při té příležitosti na opravdu vynikající kresby chalup celého Podkrkonoší od Dra Ing. arch. Bohumila Slámy a na jejich jedinečné ztvárnění ak. sochařem Františkem Proseckým.

O známkách se znaky také nelze mluvit v superlativech, ale nutno přiznat jak federálnímu ministerstvu pošt, tak i autoru Josefu Herčíkovi velkou pečlivost, s jakou byly při-

pravovány. Předsedající Rudolf Fischer poukázal na rozsáhlou korespondenci jak s ministerstvem vnitra a národními výbory tak i s konzultanty Dr. J. Novákem, J. Loudou a Dr. J. Čárkem. Zde se právě ukazují velké potíže, s jakými musí odbor pro známkovou tvorbu pracovat. Co dopis, to jiný názor, mnohdy zcela protichůdný. Jako příklad uvádím, že dotaz na ministerstvo vnitra, zda má být vydána známka se znakem Žiliny, byl zodpovězen kladně, současně však bylo poukázáno, aby byla vydána i známka Púchova, který je významným železničním uzlem i prosperujícím vzkvétajícím městem. Bohužel ministerstvo nevědělo, že město Púchov znak nemá a daleko dispozici jen fotografie nějakých pečeti. Ukázalo se, že městské znaky by měly být jednotně registrovány a evidovány nejlépe komisí při federálním předsednictvu vlády. Dosavadní úřední praxe zveličuje jen chaos a roztržštěnost.

Posuzujeme-li jednotlivé známky, nelze říci, že by při vši vynaložené pečlivosti byly bez chyb. Žilina má v zeleném poli zlatý patriarší kříž s pěti kořeny, doprovázený dvěma zlatými hvězdami. Je to kreace Dra J. Nováka z Bratislavy, důvody pro kořeny a hvězdy nebyly uvedeny. Znak Levoči nese bílý patriarší kříž, vyrůstající ze tří zelených pahorků; o něj se opírají dva bílí korunovaní lvi. Jsou dvojcasí, což je nesporná chyba. Jeden z přítomných redaktorů se též otázel, jak přišel český lev do tohoto znaku. Odpověď byla tristní: Dr. Novák prý požadoval jen odstranění korun, proti zdvojeným ocasům však neměl námitek. A tak unikátní výsada českého krále vzala zasvě. Ke znaku Uherského Brodu omluvil předsedající černobíle šachované orlice na věžích, které v tak malém měřítku nebylo opravdu možno vybarvit červenobíle. Závažnější však je připomínka Jiřího Loudy, že kdysi byly tyto orlice skutečně černobílé. V tušové kresbě určitě, přesná citace dokladů by však byla opravdu žádoucí. Přítomný zástupce tiskárny mluvil o zlepšení tisku, hlavně v barvě. To se však nedá říci o znaku České Třebové, kde styk červené s černou vytváří znatelnou obrubu a zkresluje jinak dobrou kresbu kohouta s lidskou hlavou a s židovským kloboukem. Nelíbí se mi však známka Trutnova, ačkoli by měla být pro kreslíře pochoutkou. Myslím, že je to způsobeno snahou autora o nejpřirozenější znázornění poměru všech znamení tohoto znaku. Asi se bál nadsazení některých částí, které je však v heraldice nejen dovoleno, ale mnohdy i žádoucí. Znak Karlových Varů je vyvážený a skutečně pěkný až na to "stříbro", které je spíše olovem nežli stříbrem. Proti liechtenštejnským známkám s erby je to rozdíl nepoměrně značný. Maně se člověk podivuje, proč u Karlových Varů bylo použito špatného stříbra, když u Levoči, Uherského Brodu a Trutnova byla volena barva bílá.

Pro všech šest známek se znaky měst byly vydány obálky prvního dne s obrazy znaků nebo pečeti z minulých století. Zde bych rád upozornil, že heraldik i grafik používají šrafování. Grafik musí dbát pravidel heraldického šrafování. Na znaku Levoči ze 16. století je štít správně šrafován svíslé, tj. červenou barvou, ale šrafování pahorku je provedeno barvou purpuru, znak České Třebové z 19. století je šrafován

souhlasně s heraldickým pojetím, zatímco znak Žiliny znamená purpurový štít s modrým křížem, přičemž kříž tu nemá ani kořeny ani hvězdy.

Závěrem možno říci, že přes uvedené výtky jsou heraldici vděční za tyto známky, které podpoří jejich snahy o vzkrisební oboru, kterému říkáme heraldika, a že všech šest známek se znaky měst bude veřejností jistě příznivě přijato a hojně používáno. A pro příště - tj. za dva roky - lze doporučit, více odborných spolupracovníků, při vši pečlivosti větší a volnější umělecký projev a volbu skutečně nejkrásnějších příkladů z bohatého množství našich krásných městských znaků.

Bohumír Šimek

Velká pardubická steeple-chase v heraldice

Loňského roku se jel již osmdesátý ročník nejstaršího, největšího a nejtěžšího překážkového dostihu kontinentu. A letos uplývá výročí osmdesáti let od založení Československého /Českého/ jezdeckého svazu.

Proč jezdeckví a heraldika pospolu? Historie staleté tradice nutí k zamyšlení o vzájemném vztahu těchto dvou zdánlivě

odtažitých jevů: jezdec na koni byl kromě útočných zbraní opatřen i ochranným štítem, v převážném užití ozdobeném znakem. "Il cavaliere dei santi e il santo dei cavalieri" hlásá pomník v estenské Ferrare, kde kapadocký drakobijce svatý Jiří, patron jezdců a rytířstva zdobí svůj stříbrný štít rubínovým křížem.

Zde bychom se rádi zmínili o některých znacích úzce spjatých s jezdecktím, lépe řečeno a blíže určeno s Velkou pardubickou steeple-chase.

Málokomu z nás bylo osudem dopřáno štěstí moci se zúčastnit v sedle milovaného favorita, ušlechtilého plnokrevníka z nejproslulejších stájí Evropy. Desetitisíce ji zhlédli z tribun a ochozů závodistiště a takřka není nikoho, kdo by o ní nebyl slyšel nejen v našich krajích, ale i v daleké cizině.

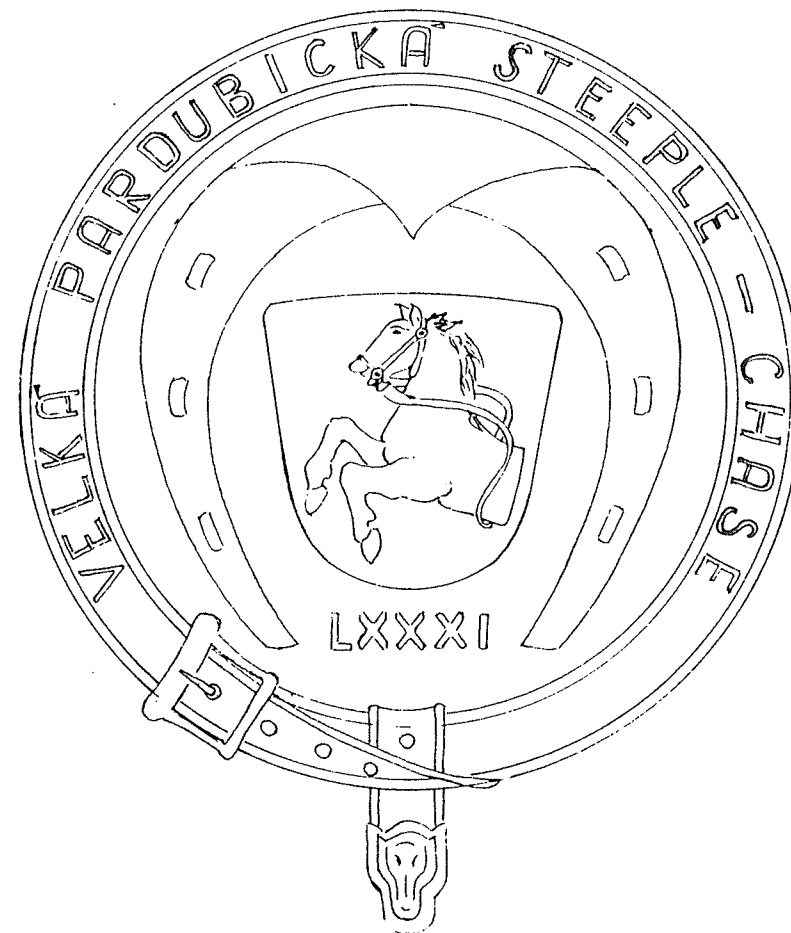
V roce 1974 bude tomu sto let, kdy se běžela poprvé. Předchůdci Velké pardubické steeple-chase však svými počátky sahají mnoho let nazpět. V malebné a v podzimních dnech obzvláště romantické krajině českého Polabí leží místa dobře známá všem milovníkům jezdeckého sportu: Brandýs, Boleslav, Lysá, Chlumeck, Poděbrady a Pardubice. A zejména Pardubice byly zřejmě již v knize osudu předurčeny pro slavný dostih, neboť i za svůj městský znak přijaly starobylý erb pánů z Pardubic, půlku stříbrného zlatě uzděného oře v červeném poli.

V jejich prostředí pořádal již před třemi staletími mecenáš barokního umění a neméně zdatný lovec a jezdec František Antonín hrabě Sporck parforsní hony, které se staly dostavníčkem všech tehdejších milovníků ušlechtilého sportu z celé Evropy. U příležitosti honebních jízd založil Sporck roku 1695 ke cti vévody a pozdějšího biskupa v Lüttichu a Maestrichu "Carmant souvenir" - Řád svatohubertský.

Štvanice byly nejoblíbenějším sportem tehdejší vysoké společnosti. A tyto konno pořádané hony - "par-force" - jsou bezprostředními předchůdci pozdějších steeple-chase. Při o něch se za pomoci smečky štvála zvěř cestou necestou, při těchto se trasa jízdy předem vytýčila markantním bodem v krajině, nejčastěji kostelní věží; odtud jejich označení. Způsob jízdy krajinou však byl obdobně nevybíravý.

A po létech v polovině minulého století přivádějí tuto chvalitebnou sportovní tradici znovu k životu Kinští na Chlumu. V té době byl sice rovinový dostih v našich zemích již na značné výši a chov plnokrevníka na dobré světové úrovni, ale překážkový dostih ještě nebyl plně vyvinut. V roce 1846 vypisuje chlumecký Oktavián Kinský první amatérský překážkový dostih. Vítězem se stal sám pořadatel.

Hráz je prolomena, parcourový dostih má provždy uvolněnou cestu. Přicházejí roky 1854, 1856 a konečně 1874, v němž se zakladatelé Velké pardubické Egon Fürstenberg, Maxmilián Ugarde a Oktavián Kinský rozhodli dát jí pevné základy po vzoru Velké liverpoolské. Jak délka trati, tak sestava a počet překážek v průběhu doby doznaly ovšem značných změn. Dnešní trať tohoto nejobávanějšího a zároveň nevyhledávanějšího kolbiště překážkového dostihu měří 6 900 m a má celkem 44 překážek. Jsou to živé ploty, bez i s příkopem, francouzský i anglický skok, irská lavice a hadí příkop, dvoj-

bradlí a kamenná zeď, mezi všemi však dominuje ojedinele obtížný a nejobávanější Velký Taxisův příkop, pojmenovaný po svém "vynálezci" Thurn-Taxisovi. Tato překážka nemá na jiných světových závodistištích obdoby.

Mnoho krásných a ušlechtilých koní, hřebců a klisen, plemenných plnokrevníků a polokrevníků z nejpřednějších stájí a hřebčinů již proběhlo tuto obtížnou trať pod sedly odvážných jockeyů. Se ctí a slávou absolvovali účastníci svůj souboj. Žel, kolbiště hrdinné odvaly bylo zbroceno i krví - kapitán Rudolf Poppler zde tragicky v roce 1932 ukončil svou úspěšnou kariéru.

Nelze galantně nevzpomenout ani odvážné amazonky, slečny Laty Brandisové, která se mnohokrát aktivně podílela s nevídaným úspěchem na dostihu.

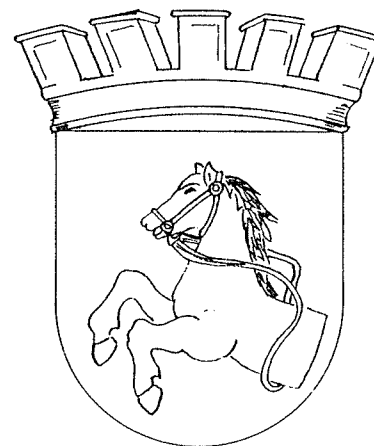
Mezi desítkami jezdců, vítězů i účastníků byli v uplynulých osmdesáti ročnicích i někteří nositelé erbů. Z vítězů to byli Metternich v letech 1877, 1878 a H. Baltazzi v letech 1881, 1883 a 1887, z dalších účastníků Auersperg a Kinský.

A abychom nezapomněli jmenovat i známé stáje, připomenme aspoň esterházyovskou, kinských a stockauskou, z věhlasných hřebčinů pak Kladruby, Napajedla, Topolčianky a Šamorín.

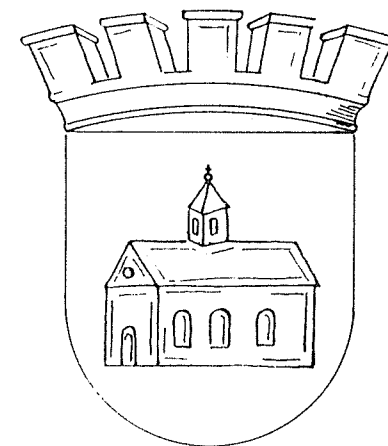
Všem milovníkům a příznivcům ušlechtilého "koníčka" a zejména zájemcům o historii Velké pardubické steeple-chase, kteří chtějí poznat další její podrobnosti, můžeme doporučit knihu J. Janoucha a Č. Nehoře Nejtěžší dostih kontinentu.

V závěru své stati pak předkládáme návrh na odznak příštích "Pardubických": na zlatém podkladu polcená podkova, vpravo bílá, vlevo červená s modrou kopnou uprostřed, uvnitř podkovy na červeném štítě polovina stříbrného koně se zlatým uzděním, pod štítem v černých římských číslicích označení ročníku. Na modrém kol všeho se vinoucím řemenu zlatý nápis: VELKÁ PARDUBICKÁ STEEPLE-CHASE.

A.C.W.R.

Pardubice

Chlumec nad Cidlinou

Z n a k y :

Města: Pardubice - polovina stříbrného koně se zlatou uzdou v červeném poli.

Chlumec nad Cidlinou - na modrém štítě stříbrný kostel s červenou střechou a zlatou makovicí a křížem.

Osobnosti: Sporck - v modrém poli stříbrný, zlatě korunovaný lev, držící na zlatém kopí praporec červeně a stříbrně čtvrcený. Hraběcí koruna.

Kinský - v červeném poli 3 stříbrné vlčí zuby vynikající z levého okraje štítu do středu pole. Hraběcí koruna.

Baltazzi - v zeleném poli dvě stříbrné sekery půlměsícovitého tvaru na zlatém topůrku. Šlechtická koruna.

Ugarte - červeně a zlatě čtvrceno: v 1. a 4. poli tři /2,1/ stříbrné koule, ve 2. a 3. poli červený kříž. Zlatá hraběcí listová koruna.

Thurn - Taxis - v modrém poli stříbrný kráčeující jezevec /někdy na zeleném trávniku/. Knížecí koruna.

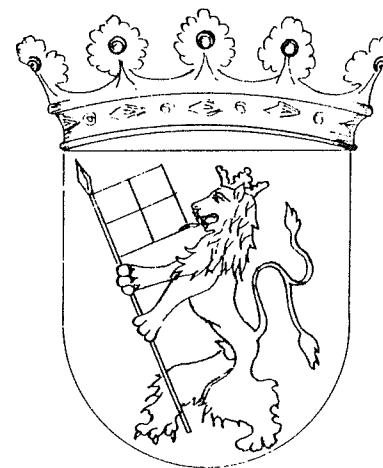
Metternich - ve stříbrném poli tři /2,1/ černé mušle. Knížecí koruna.

Auersperg - v červeném poli zlatý tur /býk/ se stříbrnými rohy. Knížecí koruna.

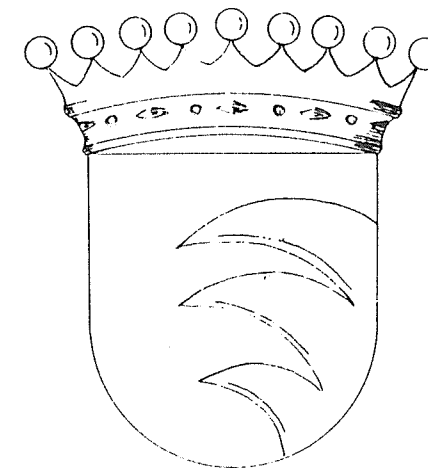
Fürstenberg - uvnitř modrého a stříbrného oblakového lemu ve zlatě červeně, modře ozbrojená orlice. Knížecí koruna.

Stockau - červeně a zlatě dělený štít. Hraběcí koruna.

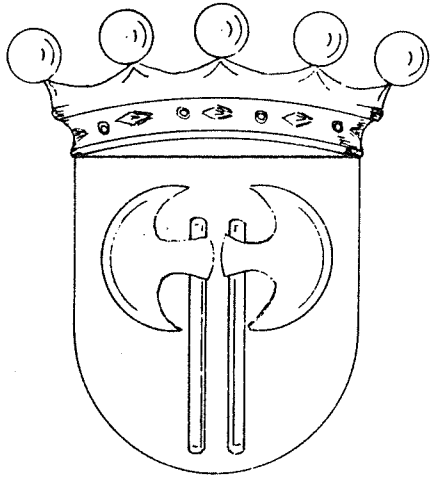
Esterházy - v modrém poli na zlaté listové koruně stojící zlatý noh, držící v pravém pařátu stříbrnou šavli, v levém na zelených stoncích tři červené růže. Hraběcí koruna.

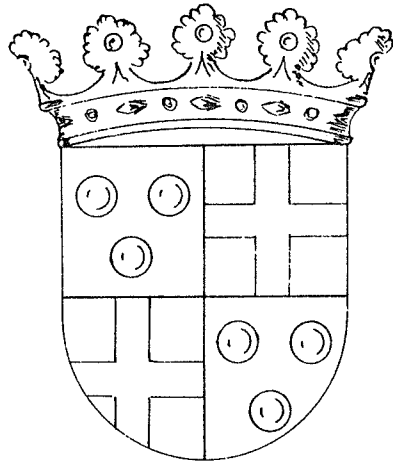
Sporck

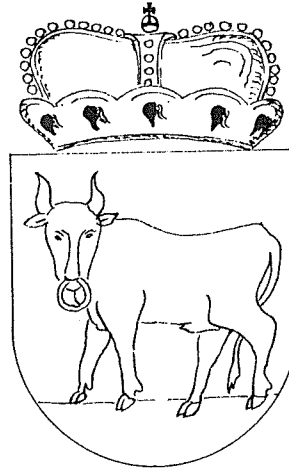
Kinský

Baltazzi

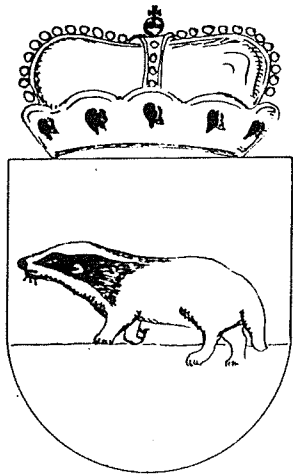
Ugarte

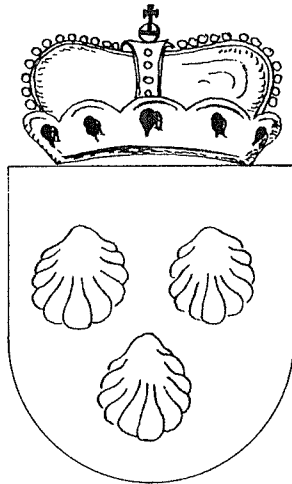
Auersperg

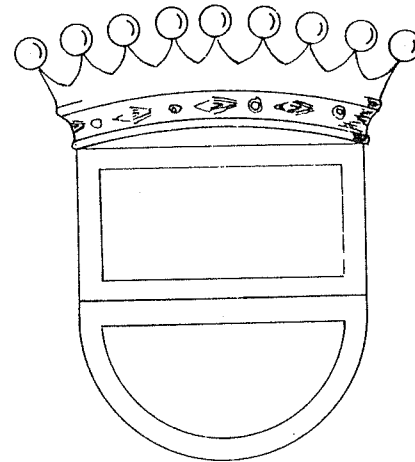
Fürstenberg

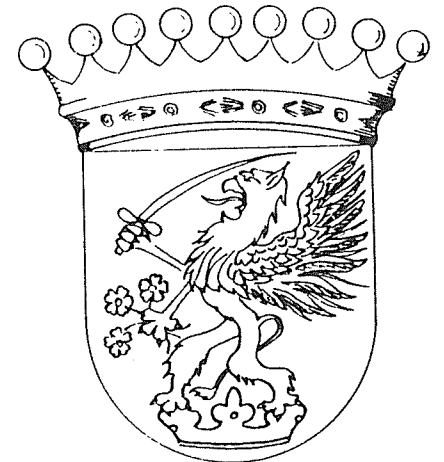
Thurn-Taxis

Metternich

Stockau

Esterházy

Piráta rytířem nebo rytíř pirátem ?

Ve své velmi zajímavé studii o vévodech z Bedfordu^{1/} zmínil se Milan Buben také o skutečnosti, že 2. hrabě z Bedfordu byl "kmotrem i později pověstného p i r á t a Sira Francise Drakea".

Drake je osobnost známá, ba díky románům a filmu dokonce velmi populární, a kdo se bude zabývat historií britské vlády na mořích, musí mu přiznat jeho zásluhy. Proto ať se tedy na mne autor citované studie nezlíbí, jestliže jeho tvrzení poněkud opravím a při té příležitosti se též zmíním o mořeplavcově erbů.

Je jistě ne právě vzácným zjevem, že se na evropském kontinentě stávali zchudlí příslušníci nižší šlechty^{2/} loupežnými rytíři, a obdobně ve státech přímořských najdeme urozené dobrodruhy často v řadách námořních lupičů - pirátů. Ovšem opačný případ, aby se totiž z lupiče stal šlechtic, by bylo asi dost nesnadné doložit^{3/}. Z doby značně pozdější, totiž z roku 1674, je sice znám případ nobilitace Sira Henryho Morgana, který - ač prokazatelně bývalý pirát - byl dokonce jmenován admirálem a místodržícím na Jamaice, ale k tomu vedly jednak důvody politické, jednak nečekaná změna v zahraniční orientaci vlády Karla II. Za normálních poměrů však námořní prokuratura pirátství nemilosrdně stíhala.

Změněná situace však nastávala, byl-li jeden stát de iure skutečně ve válečném stavu s druhým státem. Pak v námořním právu až do druhé poloviny 19. století existovala - a v určitých případech dodnes existuje - legální možnost válečného "soukromého podnikání"^{4/}. Kapitán, který k tomu měl dostatek odvahy i kapitálu^{5/}, mohl si od své vlády vyžádat tzv. "kořistný" neboli "kaperský" list, v anglickém námořním právu "Letters of Marque". V tomto dokumentu, jmenovitě vystaveném pro určitou loď a na omezenou dobu bylo výslovně potvrzeno, že její kapitán, uvedený plným jménem, provádí své bojové akce z pověření své vlády a v případě zajetí musí být on i jeho posádka považováni za vojenské osoby. Podmínkou ovšem bylo, že loď musela operovat pod válečnou vlajkou svého státu a v boji zachovávala zásady vojenského vedení války. Kořist, které se během svých operací takový kaper zmocnil, nestávala se automaticky jeho majetkem, ale musela být odvedena "kořistnímu soudu" /v Anglii "Prize Court", z něhož je odvolání k "High Court of Admiralty"/, který jednak rozhodl o její oprávněnosti, jednak provedl rozdělení mezi kapitána lodi a státní pokladnu^{6/}. Svému mužstvu pak kapitán buď vyplácel žold z vlastní kapsy nebo častěji se s ním podílel na přiřčené kořisti.

Toto byl tedy - a alespoň částečně teoreticky dosud je - jeden z běžných právně uznávaných způsobů vedení námořní války, a takovým kaperem /anglické námořní právo užívá výrazu "privateer", doslovně "soukromník", český právní výraz je "svobodný kořistník"/ byl také Sir Francis Drake. A proto nebylo ani námitek proti tomu, aby byl povýšen do šlechtického stavu, k čemuž došlo na palubě jeho lodi Golden Hind^{7/} dne 4. dubna 1581 v Plymouthu, odkud nastoupil a kde i u-

končil svou plavbu okolo zeměkoule. Bylo to tedy vlastně spíše uznání výkonu, jak bychom dnes řekli, sportovního, i když během cesty došlo i k nejednomu střetnutí se španělským nepřítelem.

Tak se na to dívali i Drakeovi současníci a dokladem toho je i erb, novému rytíři udělený^{8./}. Je to v černém štítě stříbrné vlnité břevno - symbol Drakeovy plavby - mezi dvěma mořskými hvězdami /mořský živočich/, které představují severní a jižní pol^{9./}. V klenotu je pak na zemském globu spočívající trojstěžník s plným plachtovím, jež vede Boží ruka v oblacích na jeho plavbě. V souladu s tím je i vrchní devisa "Auxilio divino" /S pomocí Boží/, zatímco heslo pod štítem hlásá "Sic Parvis Magna" /Velké věci vznikají z malých/^{10./}.

Ponechme stranou skutečnost, že popsáný klenot je přímo klasickou ukázkou dekadentní heraldiky, protože boží ruka s oblaky se vlastně zmitá pouze na laně, kterým lod vede. Sir Francis se již turnajů nezúčastňoval ani se nestal rytířem Podvazkového řádu, a proto jeho přílba s klenotem asi sotva kdy byla zhotovena in natura, tedy trojrozměrně, a papír, jak známo, snese vše. Typické pro jeho dobu je spíše to, že na palubu korábu ve svém klenotu ještě posadil - svémocně - červeného draka /vlastně saň, ale anglická heraldika tak přísně nerozlišuje/, který je mluvicím erbovním znamením Drakeů z Devonshire. Genealogickou souvislost s tímto rodem ovšem prokázat nemohl a dokonce měl pro dřívější usurpování jejich znaku potíže s hlavou rodu Sirem Bernardem, potíže, které pro slavného mořeplavce skončily dosti neslavně, neboť uražený rytíř nezůstal pouze při slovech... Přesto však, i když jen náznakem, chtěl Sir Francis tímto drakem nyní už ve svém vlastním erbu jaksi předstírat, že pochází z rodu starobylého, čehož si očividně nejen jeho současníci, ale i on sám, více vážili než osobních zásluh nově nobilitovaného^{11./}.

Drake je jedním z plejády kaperů, kteří na přelomu 16. a 17. století šířili slávu britského jména, a ještě více strach z něho, po celém světě. Myslím, že jeho "kořistný list" byl vždycky vpořádku - a nedostal-li snad někdy včas zprávu, že téměř trvalý válečný stav mezi Anglií a Španělskem byl přerušen obdobím kratičkého míru a přepadl-li právě v té době španělskou loď, nutno takové nedopatření vysvětlit komplikovaností a nespolehlivostí tehdejších spojových prostředků. Ovšem i o takovou kořist se s ním britská koruna bez velkých výčitek svědomí rozdělila...

Pro úplnost pak dodejme, že týmž mečem, jímž byl na rytíře pasován Sir Francis Drake Alžbětou I., pasovala Alžběta II. za našich dnů jiného velkého mořeplavce Sira Francise Chicheстера.

A.F.J.K.

Poznámky:

- 1./ Erbovní sešit 5, str. 3 - 15.
- 2./ A dokonce i stavů vyšších. Vzpomeňme např. pana Zajímáče z Kunštátu alias Suchého čerta, strýce Jiřího z Poděbrad.
- 3./ Pověstný lupič Fra Diavolo, vlastně Michele Pezza, nebyl za své zásluhy /přepadávaní francouzského vojenského trénu/ králem Ferdinandem nobilitován, jak se často tvrdí,

- ale jmenován plukovníkem armády Království obojí Sicílie. Proto byl také nikoliv šat, ale popraven oprátkou.
- 4./ Kaperské vedení války bylo zrušeno až deklarací při podepsání Pařížského míru 16. dubna 1856, ale právně zavazuje pouze signatáře, mezi které nepatřily i některé velmoci /např. USA/.
  - 5./ Bylo však možné snadno získat i úvěr na vyzbrojení lodí, neboť taková investice se finančníku obvykle dobře vyplátila.
  - 6./ Běžný poměr byl na polovinu.
  - 7./ Zlatá Lan.
  - 8./ Erbovní list /Grant of Arms/ z 21. října /podle jiné verze již 21. června/ 1581.
  - 9./ Úplně stejný znak, lišící se jen v tinkturách, přijal holandský admirál van Noort, který vedl námořní expedici Magellansovou úžinou o několik let později. Trapný doklad heraldického plagiátu, typický pro dobu úpadku!
  - 10./ C. Wilfried Scott-Gilles "The Romance of Heraldry", str. 166 a 168 ani J.R. Rietstap "Armorial Général" /2. vyd./ str. 561 neudávají tinktury klenotu, který v duchu anglické heraldiky byl asi "proper", tedy vše v přirozených barvách. Přikryvadla a točenice, není-li hlášeno jinak, jsou v hlavních tinkturách štítu, tedy zde černé a stříbrné.
  - 11./ Potomkům byl 28. května 1782 udělen stav baronetů, ale rod vymřel již v roce 1789.

Adam Michna z Otradovic

S českou barokní hudbou, která na sebe opět v posledních létech obrací pozornost naší i světové veřejnosti, je nerozlučně spjata jméno Adama Michny z Otradovic. Narodil se krátce po počátku 17. století v Jindřichově Hradci, kde též po celý život působil. Přestože jeho životní počátky jsou poněkud zastřeny rouškou tajemství, je možné se domnívat, že nebyly právě záviděníhodné. Pomohl si patrně sňatkem s dcerou z bohaté hradecké rodiny a roku 1633 se s ním setkáváme již jako s městským varhaníkem. Hudba však nebyla jediným zdrojem jeho příjmů. Neohlíží se příliš na svůj erb a predikát, který získal jeho předek Petr od krále Jiřího již roku 1461, a kromě váženého varhanictví - šenkuje víno. Majetek se léty rozrůstá a Michna patří v létech čtyřicátých a padesátých, tedy v době svého největšího tvůrčího rozmachu, k zámožným jindřichohradeckým měšťanům.

Ve svém díle položil základy typicky českého hudebního ba-

roka. Přestože v něm nalezneme podstatné vlivy italské, zároveň se tu zcela jasně objevuje i osobitost jeho tvůrčího projevu, obohacená o nové prvky rostoucí z českého lidového základu. Kromě sborníků písňových skladeb, z nichž připomeneme jen "Loutnu českou", Mariánskou a Svatoroční muziku, vytvořil i řadu skladeb orchestrálních, jejichž část zůstala neznáma až do třicátých let našeho století. Nejživější z jeho díla zůstaly po celou dobu písňe, z nichž některé téměř zlidověly. S půvabnou vánoční ukolébavkou "Chtíc, aby spal" se setkáváme dodnes.

Přestože byl Adam Michna dvakrát ženat, není zpráv o tom, že by zanechal potomků /zemřel 1676/ a tedy pravděpodobně on uzavírá i kapitolu životních osudů téměř neznámého rodu Michnů z Otradovic, kteří nosili na zlatém štítě černý člun, nad tím helm s pokryvadly černo zlatými a na něm člun jako ve štítě. Tyto erbovní barvy měly být i barvou oděvů, které nosili stipendisté nadace, již založil velký hudebník pro podporu chrámového zpěvu v hradeckém kostele. Neupadl-li rod do bezedné propasti zapomnění, je to především zásluhou jeho posledního člena, který žije dál ve svém uměleckém díle.

PRP

O znakové tvorbě Jaromíra Busty

K heraldické práci patří nejen popisování znaků či připomínání historických dat a výročí, ale rovnocenně i samostatná tvůrčí činnost. Může se projevovat různým způsobem od prostého grafického vyjadřování až po složité procesy v neobvyklejších materiálech. Její výsledky obvykle odpovídají své době: jednotlivá údobí se vyjadřovala v materiálech, které jí a její technice byly více či méně poplatny. A tak se v gotice setkáváme zejména s malbami na dřevě a s reliéfy na náhrobních kamenech, v renesanci se sádrovými štukami, v baroku s rytinami na sklenicích či výšivkami na mešních ornátech, v době romantismu s reliéfy v různých kovech - abychom mluvili zcela scématicky a obecně.

Každá doba a každý skutečný a zapálený umělec se snaží vyjadřovat osobitě a nezávisle na předchůdcích i na okolí. Tímto úvodem bychom se rádi dostali ke konstatování, že i dnes se mezi námi rodí tvůrci, kteří chtějí pro svou práci získat punc osobitosti a podříditi ji možnostem, jaké jim naše technika i doba poskytuje, ovšem za předpokladu nedotknutelnosti heraldických zásad, jichž platnost je vždy prubířským kamenem pro volbu materiálu.

Jedním z těch, kteří se hlásí k tvůrčí heraldické práci, je zatím málo známý novohydžovský Jaromír Busta. Ze svého povolání je obeznámen s prací v kovu, s níž se vydal i do tvůrčí oblasti heraldiky. Na rozdíl od jiných volí pro své znaky z kovu výhradně moderní a v dnešní technice oblíbené lehké materiály. To lze považovat za další projev začlenění historické oblasti heraldiky do současného života.

Jeho projev má lineární založení: konturou materiálu zachycuje na štítu obrysy figur a do vzniklých ploch vkládá tinktury; kovy však reprodukuje in natura přímou plochou. Tímto způsobem dostává sytou konturovou výraznost i jasně vymezenou barevnost. Zatím se opírá o poučení z Krále a Sedláčka, jichž předlohy podrobně prostudoval. Každý jeho znak zůstává originálem, neboť heraldické zanícení ho láká k stále dalším a složitějším dílům. Celkový pohled na soubor znaků působí živým a svěžím dojmem, v němž blahodárně vyniká, že volené materiály neoxydují a podržují třpyt. V malém provedení by je bylo možno pokládat za druh šperků; jejich velikost však v průměru dosahuje 13 - 14 cm šířky. Tvar štítu vychází z klasické parléřovské předlohy, ovšem přizpůsobuje se i dobovým pojetím jednotlivých předloh. Z jeho tvorby se pokoušíme podat zde dvě ukázky; ovšem jejich barevná krása, vlastní smysl celé práce, zde uniká.

Celkem lze říci, že práce Jaromíra Busty přináší radost nejen autoru, ale i jeho divákům. Doufáme, že jeho soubor znaků v blízké době natolik vzroste, aby byl schopen samostatné výstavy, a na ní vzkřísí dávný účinek krásných erbovnických kolekcí, jichž zbytky dosud zaznamenáváme na starých hradech. Ostatně myslím, že taková výstava by byla lákavou náplní instalace některého památkového objektu a popřípadě by se mohla stát základem i trvalé výstavní síně, věnované starší i nové znakové tvorbě.

Zdeněk M. Zenger

Mazanec z Frymburka

Dyrynk z Rottenperka

ERBOVNÍ SEŠIT

číslo 9, březen 1971

Vydala Heraldická sekce Klubu vojenské historie při Vojenském historickém ústavu Praha, Praha - Žižkov, U Památníku 2. Tištěno jako rukopis, vydáno pro vlastní potřebu. Řídí redakční rada, odpovídá Dr. Zdeněk M. Zenger. Autoři kreseb: Zdeněk M. Zenger /str.1/, Petr Pokorný / str.5, 7 - 9, 14/, A.F.J.Karlovský /str.11/.